

Kielikeskus uutisia n:o 1

LANGUAGE CENTRE NEWS

18. 2. 1974

Kielikeskuksen johtokunnan kokous Jyväskylässä 15.2.1974

KIELIKESKUS
JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

VALTAKUNNALLINEN
KIELIKESKUS

SISÄLTÖ

	Sivu
Kielikeskus perustettu	1
The Establishment of the Language Centre	3
Heikki Kokkonen: Näkemyksiä Kielikeskuksen identiteetistä, asemasta ja toiminnasta korkeakoulutasoi- sessa kielitaidon opetuksessa	4
Vuoden 1974 toiminnasta	6
Fritz Joachim Sauer: Unterlassene Hypothesen bei Explorations - Programmen	8
Varia	12
"Kielikeskusuutiset" - "Language Centre News"	15

INNEHÅLL

	Sida
Språkcentret är grundat	1
The Establishment of the Language Centre	3
Heikki Kokkonen: Några synpunkter på Språkcentrets iden- titet, ställning och verksamhet inom språkundervisningen på högskolenivå	4
Något om verksamheten under år 1974	6
Fritz Joachim Sauer: Unterlassene Hypothesen bei Explorations - Programmen	8
Varia	12
"Kielikeskusuutiset" - "Language Centre News"	15

KIELIKESKUS PERUSTETTU

Opetusministeriön toimesta on vuodesta 1968 lähtien suoritettu määrätietoista korkeakoulujen kielitaidon opetuksen kehittämistyötä. Vuonna 1969 opetusministeriö asetti korkeakoulutasoisen kielistudio-opetuksen yleistä kehittämistä suunnittelevan toimikunnan, joka teki jo vuonna 1970 esityksen määrärahan varaamiseksi valtion vuoden 1971 tulo- ja menoarvioesitykseen valtakunnallisen, korkeakoulujen kielinopetuksen kehittämistä avustavan ja koordinoivan kielistudiokeskuksen perustamiseksi Jyväskylän yliopiston yhteyteen.

Asiaan liittyvän suunnittelutyön pohjalta on käynyt ilmeiseksi, että on tarkoituksenmukaista yhdistää kielitaidon opetuksen eri sektorit yhdeksi kokonaisuudeksi. Tämän perusteella opetusministeriö teki viime vuoden marraskuussa esityksen Jyväskylän yliopistolle väliaikaisen kielikeskuksen perustamisesta. Joulukuussa 1973 tehtiin päätös, että Kielikeskus aloittaa toimintansa 1.1.1974. Laitoksen palveluksessa on tällä hetkellä kuusi henkilöä, kolme tutkijaa ja kolme apuhenkilökuntaan kuuluvaa.

Väliaikaisen johtosäännön mukaan Kielikeskus tulee avustamaan korkeakouluja ja muita korkeakoulutasoisia oppilaitoksia kielitaidon opetuksessa ja sen kehittämässä tuottamalla, hankkimalla ja muokkamalla oppimateriaalia sekä suorittamalla kielitaidon opetukseen liittyvää tutkimus- ja suunnittelutyötä. Samoin se huolehtii toimialaansa liittyvästä henkilöstökoulutuksen järjestämisestä sekä tiedustustoiminnasta. Eri korkeakouluja edustava väliaikainen johtokunta toimii prof. Erik Erämetsän johdolla tämän kevään, jona aikana Kielikeskukselle laaditaan lopullinen johtosääntö.

Kielikeskus toimii tällä hetkellä suoraan keskushallinnon alaisena laitoksena Jyväskylän yliopistossa ja tarkoituksena on saada kokemuksia korkeakoulujen kielitaidonopetuksen kehittämisen yhteistyömahdollisuuksista ja -tarpeista.

Kielikeskuksen johtokunnan

jäsenet

varajäsenet

Prof. Erik Erämetsä, puh. joht. Jyväskylän yliopisto	vs. prof. Kari Sajavaara Jyväskylän yliopisto
Kieltenopetuksen keskuksen esimies Ola Berggren Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu	Kielistudion esimies Marja Renkonen Teknillinen korkeakoulu
Prof. Nils Erik Enkvist Åbo Akademi	Apul.prof. Pekka Hirvonen Joensuun korkeakoulu
Rehtori Roland Freihoff Tampereen kieli-instituutti	Lehtori Paul Kostera Savonlinnan kieli-instituutti
Prof. Raimo Konttinen Jyväskylän yliopisto	Osastonjohtaja Sauli Takala Jyväskylän yliopisto
FM Pirkko Lindqvist Kielikeskus	_____
Vt. amanuenssi Sirkka-Liisa Lohtaja Turun yliopisto	Amanuenssi Pirkko Jylhä Helsingin yliopisto
HuK Leena Multanen SYL	Yo. Matti Musikka SYL
Lehtori Olavi Nöjd Jyväskylän yliopisto	Lehtori Matti Leiwo Jyväskylän yliopisto
FL Mirja Pinomaa Helsingin yliopisto	Vt. prof. Taina Pitkänen Oulun yliopisto
Esittelijä Kari Poutasuo Opetusministeriö	_____
Apul.prof. Matti Rissanen Helsingin yliopisto	Lehtori Ulla Summala Oulun yliopisto

Kielikeskuksen työsopimussuhteiset työntekijät:

Tutkijat:	FM Pirkko Lindqvist (laitoksen esimies)
	FK Heikki Kokkonen
	KK Timó Sikanen
Amanuenssi:	HuK Eija Rousu
Tutkimussihteeri:	HuK Liisa Ruuska
Kanslisti:	DK Helena Kauppinen

THE ESTABLISHMENT OF THE LANGUAGE CENTRE

The development of the teaching of language skills at university level has been a specific aim of the Ministry of Education since 1968. In 1969 the Ministry of Education established a planning committee for the general development of language laboratory teaching at university level, which in 1970 put forward a proposal for a sum of money to be set aside in the national budget of 1971 for the establishment of a national language laboratory centre in conjunction with the University of Jyväskylä which would have the aim of aiding and co-ordinating the development of language teaching at university level.

The relevant planning work showed the need for combining the different aspects of language teaching. In November last the Ministry of Education proposed, on the basis of this, that a provisional language centre should be established at the University of Jyväskylä. A decision was taken in December 1973, according to which the language centre was to commence functioning on 1.1.1974. At the present time the department employs 6 people: 3 research workers and 3 assistant staff.

According to its provisional statutes, the Language Centre will help universities and university-level institutions with the teaching of language skills and with the development of this teaching by producing, obtaining, and adapting language teaching materials and by carrying out research and planning connected with language teaching. It will also organise training and distribute information. Professor Erik Erämetsä is the Chairman of the interim board of direction which represents the interests of the various institutions of higher education until the end of spring, by which time the permanent statutes of the Language Centre will have been finalised.

At present, the Language Centre operates as a department directly under the central administration of the University of Jyväskylä, with the aim of collating the possibilities and demand for collaboration in the development of language teaching at the university level.

Heikki Kokkonen

NÄKEMYKSIÄ KIELIKESKUKSEN IDENTITEETISTÄ, ASEMASTA JA TOIMIN-
NASTA KORKEAKOULUTASOISESSA KIELIT AidON OPETUKSESSA

Korkeakoulutasoisen kielitaidon opetuksen suunnittelu ja kehittäminen on, varsinkin kielten opetuspalvelun osalta, ollut korkeakouluissa pitkään ajankohtainen. Yhteiskunnan kielitaitovaatimusten jatkuva kasvaminen on ollut haaste, johon on ollut vastattava. Kielitaidon opetuksen tehtäväkenttä on erittäin monitahoinen. Tehtävien hoitamiseksi on toimintakelpoisimpana vaihtoehtona nähty ratkaisu, jossa korkeakoulutasoisen kielitaidon opetuksen ja sen kehittämisen eri sektoreista huolehtiminen on jaettu eri yksiköiden kesken. Näin on päädytty keskusyksikön (Kielikeskus) ja paikallisten yksiköiden (korkeakoulutasoista kielitaidon opetusta antavat paikalliset laitokset) muodostamaan järjestelmään, jonka toiminta-ajatuksena on pyrkiä tyydyttämään opiskelussa tarvittava ja tulevan ammatin edellyttämää kielitaidon tervettä sekä kehittämään kielitaidon opetusta. Toiminta-ajatuksen tarkoituksenmukaisen toteuttamisen edellytyksenä on keskusyksikön ja paikallisten yksiköiden välinen yhteistyö ja niiden tehtävien ja luonteen mukainen työnjako. Varsinaisesta kielitaidon opetuksen antamisesta huolehtivat paikalliset laitokset, kun taas keskuksen erityisenä toiminta-ajatuksena on palvella paikallisia laitoksia ja suorittaa sellaisia kielitaidon opetuksen suunnitteluun ja kehittämiseen liittyviä tehtäviä, joiden toteuttamiseen paikallisille laitoksille ei ole varattu resursseja ja joiden hajoittaminen paikallisissa laitoksissa tapahtuvaksi ei ole tarkoituksenmukaista. Kielikeskuksen toimintakohteet ja tehtävät ohjautuvat korkeakoulutasoisen kielitaidon opetuksen kentässä ilmenevistä ja ennakoitavista tarpeista ja ongelmista. Tällöin on välttämätöntä, että Kielikeskuksella on tietoa ja että se jatkuvastu pystyy hankkimaan tietoa kyseisistä kohteista. Tarvittavan tiedon saanti ja sen myötä Kielikeskuksen toimintakohteiden määräytyminen edellyttää yhteistyötä ja kiinteää yhteyttä Kielikeskuksen, paikallisten laitosten ja kouluviranomaisten välillä. Vuorovaikutuksen merkitystä

Kielikeskuksen toiminnalle ei voitane yliarvioida, sillä Kielikeskuksen koko toiminnan tarkoituksellisuus ilmenee ainoastaan tarkasteltaessa Kielikeskuksen ja paikallisten laitosten toimintaa kokonaisuutena. Koko järjestelmän toiminnan tuloksellisuus näkyy viime kädessä siinä, missä määrin ja millaisin kustannuksin kielitaidon tarvetta on pystytty tyydyttämään. Vuorovai-

kutuksen toteutumista ei voitane jättää sen varaan, että Kielikeskuksen suoritteille kyllä löytyy käyttäjiä. Kielikeskuksen ja paikallisten laitosten välisen yhteyden olisi sen sijaan oltava sellainen, että Kielikeskus pystyy tietoisesti tarjoamaan sellaisia kielitaidon opetuksen kehittämiseen tähtäviä palveluksia, joita korkeakoulutasoisessa kielitaidon opetuksen kentässä todella tarvitaan tai joita tullaan tarvitsemaan. Kielikeskuksen toimintalinjaratkaisut ovat suurelta osalta ulkopuolelta saatavan tietoaaineiston pohjalta tapahtuvaa jatkuvaa toimintaa. Se edellyttää Kielikeskuksen ja paikallisten laitosten välistä suunnittelujärjestelmää, joka pystyy päätöksentekoa varten tuottamaan tietoa paikallisen kielitaidon opetuksen tarpeista ja ongelmista, ennakoimaan Kielikeskuksen palvelujen kysyntää, suorittamaan vaihtoehtoisten toimintalinjojen edullisuusvertailua sekä evaluoimaan järjestelmän toimintaa.

Kielitaidon opetuksen tavoitetietoinen kehittäminen edellyttää pitkäjänteistä tutkimus- ja kokeilutoimintaa, jolloin Kielikeskuksella tulee olla riittävät valmiudet työn suorittamiseksi ja Kielikeskukselle tarjotaan mahdollisuudet valmiuksiensa soveltamiseen. Kehittämistyön toteuttamiseksi ei yksistään riitä se, että Kielikeskus toimii vain passiivisesti soveltaen valmiuksiaan välittömästi kulloinkin tulleisiin esim. oppimateriaalin tuotanto- tai muokkauspyyntöihin, joiden tarkoituksena on sen hetkisten tarpeiden mahdollisimman nopea tyydyttäminen. Sellaiset palvelupyynnöt, jotka edellyttävät Kielikeskukselta suhteellisen suurta työpanosta, on alistettava asianmukaisen käsittelyyn, jolloin Kielikeskus aktiivisesti ottaa kantaa, missä määrin ja millä tavoin esitetyt hankkeet toimintakohteiksi kokonaisuutena palvelevat kielitaidon opetusta ja sen kehittämistä. Kielikeskuksen aktiivinen rooli kehittämissuunnittelijana ja ohjailijana edellyttää suunnittelujärjestelmän sisään rakennettua suunnitteluprosessia, jossa esitykset koordinoidaan ja esitysten tekijöiden ja suoritteiden tulevien käyttäjien kanssa neuvottelemalla muokataan sellaiseen muotoon, että suoritteita todella voidaan laajamittaisesti käyttää hyväksi. Tämän lisäksi Kielikeskuksen tehtävä korkeakoulutasoisen kielitaidon opetuksen kehittäjänä edellyttää aktiivista osallistumista kielitaidon tarpeen kehityksen seurantaan ja oma-aloitteista tutkimusta ja suunnittelua, miten järjestelmää kokonaisuudessaan tulisi kehittää ja miten kielitaidon tarvetta voitaisiin tehokkaammin tyydyttää. Kielikeskuksen kannanottojen ja näkemysten ei niin ollen pitäisi rajoittua vain yksityisistä toimintakohteista päättämiseen, vaan vuorovaikutuksen yhtenä osana on, että

Kielikeskus selvästi ilmaisee omat käsityksensä kulloisistakin tutkimustarpeista ja siitä, millaisia hankkeita se kunakin ajankohtana erityisen mielellään ottaa toteuttaakseen.

Vaikkakin tutkimuksen ja suunnittelun tulokset liittyvät useimmiten oppimateriaalin tuotantoon, joka sekä on nähtävä tutkimuksen avulla tapahtuvaksi kielitaidon opettamisen kehittämistoiminnaksi, ei ole syytä laiminlyödä myöskään sellaista teoreettista tutkimusta, joka pystyy tuottamaan käyttökelpoisia kehittämisideoita.

Vaikka edellä on erityisesti haluttu tähdentää kielitaidon opetukseen liittyvän tutkimuksen, suunnittelun ja suunnitelmallisuuden periaatteen merkitystä Kielikeskuksen toiminnassa, ei se tietenkään tarkoita sitä, että se olisi Kielikeskuksen ainoa toimintalinja. Tutkimuksen ja suunnittelun pitäisi kuitenkin rakentua elimellisenä osana muidenkin toimintalinjojen toteuttamiseen (materiaalin tuotanto, koulutuksen järjestäminen jne.) ja sen kautta koko kielitaidon opetuksen kehittämistoimintaan. Tällä tavoin koko järjestelmän eri sektoreilla on sama yleinen tehtävä: kielitaidon opetuksen kehittäminen.

VUODEN 1974 TOIMINNASTA

Johtokunnan hyväksymän toimintasuunnitelman mukaan Kielikeskus vuonna 1974 tutkii, suunnittelee, tuottaa oppimateriaalia, järjestää henkilöstökoulutusta, ja hoitaa tiedotusta ja palvelua. Pääosan tehtävistä hoitaa Kielikeskuksen henkilökunta virkatyönään, mutta lisäksi on anottu opetusministeriön korkeakouluopetuksen kehittämismäärärahoista muutamiin hankkeisiin yhteensä n. 53.000 mk.

Tutkimus- ja suunnittelutoiminta painottuu alkavan laitoksen työssä luonnollisesti muita toimintalinjoja voimakkaammin. Tavoitteena on hankkia taustatietoa tuleville suunnitelmille ja materiaalin tuotantoprojekteille. Suoraan materiaalityöntuotantoa palvelevaa tietoa tuottavat lähiaikoina käynnistyvä saksan kielen oppimateriaalianalyysi sekä toisena tutkimusprojektina maaliskuun alussa aloitettava puhutun englannin ymmärtämisen opetuskokeilu, joiden tehtävistä on jo mainittu Kielikeskusuutisissa n:o 3/1973.

Opetusministeriö on kiinnittänyt korkeakoulujen huomiota opiskelivalintojensa kehittämiseen ja tähän liittyen käynnistetään saksan kielen valintatestien kehittämistoiminta samaan tapaan kuin englannin osalta on jo tapahtunutkin.

Vuodesta 1972 on ollut käynnissä kielten opetuksen tavoitekuvausjärjestelmän kehittäminen ja Freihoffin ja Takalan suunnitteleman kyselyn toteuttamiseen anottaneen Kielikeskukselle varoja. Kyselyn valmistelua suoritetaan tällä hetkellä virkatyönä. Kyselyn tarkoituksena on materiaalin tuotantoa palvelevien tietojen koonnin lisäksi kirvoittaa uusia ajatuksia vastauslomakkeen kimpussa uurastavien mielistä ja antaa näin virikkeitä kielitaidon opetuksen tavoitteita koskevaan keskusteluun ja edistää sitä niin, että vähitellen tulokset ovat nähtävissä myös toiminnan tasolla, koulutusohjelmien ja opetuksen suunnittelussa.

Varsinaista materiaalityöntä edustaa English Reading Comprehension materiaalin laajennustyön jatkaminen joka saadaan suoritetuksi maaliskuun loppuun mennessä.

Henkilöstökoulutusta järjestetään yhden neljä päivää kestävä kurssin verran. Kurssi on tarkoitettu kielistudioamanuensseille ja opettajille, ja siitä on jo tiedotettu. Koulutussuunnitelmaan sisältyy myös jatkokoulutuksen järjestäminen yhteistoiminnassa Erlangenin yliopiston kanssa.

Tiedotus- ja palvelutehtävää hoidetaan mm. toimittamalla kahdeksan numeroa "Kielikeskusuutisia ja hankkimalla tietoa kielitaidon opetukseen liittyvästä tutkimuksesta, laitteista ja oppimateriaaleista. Muita tehtäviä ovat mm. paikallisten laitosten kanssa tehtävän yhteistyön edellysten kehittäminen, copyright-kysymysten selvittely erityisesti materiaalin tuotantoa ajatellen, sekä koti- ja ulkomaisen yhteysverkon edelleen kehittäminen.

Fritz Joachim Sauer

UNTERLASSENE HYPOTHESEN BEI EXPLORATIONS - PROGRAMMEN

Als einer der Programmpunkte der v. 10.-12.9 in Jyväskylä abgehaltenen Arbeitstagung über "Programmpolitik für Deutsch auf Hochschulebene", über die im Heft 2 berichtet wurde, war vorgesehen eine allgemeine Diskussion über die Veröffentlichung der Arbeitsgemeinschaft Klemmt - Kostera - Lohfert (KKL). "Sprachlaborprogramme für den Deutschunterricht auf Hochschulebene - die Programme und ihr Entstehungsprozess". Leider kam es während der Tagung nicht zu dieser Aussprache; dennoch soll es an einem Diskussionsbeitrag dazu an dieser Stelle nicht fehlen.

Aufgabe der im Zeitraum 1971-73 von der AG KKL im Auftrag des Unterrichtsministeriums erstellten 20 Programmfolgen war es, Anstoss zu einer kontinuierlicheren Entwicklung des Sprachlaborunterrichts zu liefern, m.a. W. es handelt sich um ausgesprochene Explorationsprogramme. Ihr Wert dürfte damit feststehen und kann durch Kritik im Detail nicht geschmälert werden. Zusammen mit dem Programmmaterial erschien das oben erwähnte Begleitheft in der Schriftenreihe des Sprachlaborzentrums Jyväskylä, das zu einigen grundsätzlichen Betrachtungen veranlasst.

Ein relativ kurzer Abschnitt (10 der insges. 103 Seiten, p. 31-40) ist der Funktion des Sprachlabors als "Hilfsmittel im Unterricht" gewidmet. Angesichts der nicht zu überschätzenden Bedeutung des Sprachlabors für eine Form des Unterrichts, zu der anschliessend 20 modellhafte Beispiele geliefert werden, hätte man an dieser Stelle eine Konzeption (oder wenigstens einen Exkurs) über den methodisch-didaktischen Ort des SPL in seiner Eigenschaft als Unterrichtshilfsmittel erwarten dürften. Es werden jedoch nur einige "Experten" in ihren z.T. schon überholten, zudem auch kontroversen Ansichten in einer Zitatenlese geboten (und man erfährte gern, nach welchem Prinzip die Zusammenstellung erfolgte). Dieser alles andere als systematischen Einführung folgt eine fast unverbindlich zu nennende Stellungnahme der AG, die den empirisch-didaktischen Funktionswert des SPL so umschreibt: "Die AG ist der Ansicht, dass sich das SPL zum Üben von Aussprache, Intonation, Hörendem Verstehen und Sprechen eignet, nicht aber, oder doch nur bedingt, zur Vermittlung neuer Stoffe. In jedem Falle sollten dem Übungsvorgang im Labor eine Vorbereitung im Kontaktunterricht vorausgehen und Anwendungsübungen in simulierten Kommunikationssituationen folgen".

Am Schluss dieses Kapitels lesen wir "eine Art Zusammenfassung zu diesen Überlegungen über Verwendbarkeit und Eignung des Sprachlabors", und das in Form "einer Liste seiner Vor- und Nachteile". Dabei handelt es sich um Gemeinplätze (P. 38-40), die kritisch hätten reflektiert werden müssen.

Es wäre freilich unangemessen angesichts der vorgefundenen Aufgabenstellung, wollte man der AG KKL ein umfassendes analytisches Konzept der Sprachlabordidaktik abfordern. Dass aber nur die "technischen Voraussetzungen für die Erstellung und Produktion von SPL-Programmen entscheidend zu verbessern seien, wie KKL in ihrem Programmbegleitheft betont: — dass nicht überhaupt erst einmal über den Begriff "Programmierten" reflektiert werden müsste, dies scheint mir für ein auffälliges Vorbeisehen an den wirklichen Problemen symptomatisch zu sein.

Trotz oder vielleicht auch aufgrund einer Lawine einschlägiger Literatur (meist theoretischer, auch spekulativer, weniger empirischen Charakters) ist der Einsatz des SPL im Fremdsprachenunterricht noch immer zu wenig aufgrund von Experimenten analysiert worden, als dass Programmierer allein von seiner Praxis her einen Kanon irgendwie verbindlicher Maßstäbe darstellen könnte. Bislang existierten auch höchstens die Ansätze zu einer theoretisch fundierten Labormethodik, und die "Forschungen auf dem Gebiet des programmierten Lernens" stehen immer noch im "Anfangsstadium", wie einer der engagiertesten Fürsprecher des programmierten Unterrichts in Deutschland, Werner Correll einräumt. So ist jeder Übertragungsvorgang programmierter Lernmethoden in das SPL nach speziell dafür zu entwickelnden Kriterien zu überprüfen und theoretisch, d.h. hypothetisch vor dem Einsatz zu umschreiben.

Voraussetzungsloses Programmieren erscheint als die schlimmste Form der Programmlosigkeit auf dem Markt - erhebt sie diese doch gleichsam zum Programm.

Zwei kurze (Gebrauchs-) Definitionen:

Programmierter Unterricht (PU): geschlossener Regelkreis zu verstärkender Verhaltensweisen zur Erzeugung von Lernzuwachs unter Berücksichtigung interner Steuerungsvorgänge (kognitiver Prozess, sekundäre Motivation) beim Empfänger.

Die Beziehung von Sprachlabor und PU kann kurz als die seiner apparativen Objektivierung definiert werden (Vorrangigkeit des gesprochenen Kommunikationsvollzugs).

Der PU hat als verhaltenspsychologische Voraussetzung, dass Lernen eine Verhaltensänderung darstellt, die erfasst, geplant, erzeugt und auch wieder gelöscht werden kann und die messbar ist: "Verhaltenspsychologie ist w e s e n t l i c h pädagogische und Lernpsychologie" (Correll). Dieser behavioristische Ansatz ist von der neueren Forschung stark modifiziert, m.a. W. aber nie als Ausgangsbasis für die dem PU zugrundeliegende Lern-Verhaltenstheorie prinzipiell in Frage gestellt worden. Allerdings wird von den Anhängern dieser Theorie ein deutliches Schlüsselwort für diese Art Verhaltenssteuerung als kompromittierend gern vermieden: dass es sich a priori um Manipulationen handelt. Hiergegen könnte man höchstens einwenden, dass der Vorgang des Manipuliertwerdens, der allerdings im SPL apparativ verstärkt in Erscheinung treten kann, eingebettet ist in kognitive Prozessabläufe, die ihn sozusagen abdecken ¹. Wie jedoch Leontjew und Galperin in ihren Forschungen gezeigt haben, muss auch der "innere" (kognitive) Vollzug des Lernens vom PU erfasst und gesteuert werden, damit korrelative Wechselbeziehungen zwischen Verhaltensverstärkung und Lernzuwachs nicht ausfallen. ¹⁾

Programmfolgen für den Unterricht im Sprachlabor stellen somit dar ein System von

linguistisch kommunikativen
 experimental - (verhaltens-) psychologischen-
 ontologischen
 funktional - methodisch - didaktischen
 und
 technologischen
 Manipulationsverbindungen

die in ihrer gegenseitigen Beeinflussung und Durchdringung (Interaktion) oft schwer erkennbar sind. Ziel ist es, den Informationsprozess durch apparativ objektivierten Transfer als Verhaltensweise beim Adressaten optimal zu verstärken. Sprachlaborprogramme nach den Prinzipien des Programmierten Unterrichts (und das gilt ebenso für den nur teil-programmierten Unterricht, der also die Prinzipienkette des PU selektiert) bedürfen daher grundsätzlich der theoretischen-hypothetischen - Voräusklärung, der aus ihr hervorgehenden Programmanalyse sowie der - nach dem Einsatz vorzunehmenden - Validierung als e i n e m iterativen Kontrollsystem.

¹⁾Aus Platzgründen sei zu diesem interessanten Aspekt lediglich verwiesen auf: Zur Theorie und Praxis des Programmierten Lernens. Hrsg v. W. Correll, Darmstadt 1969. S. 108 ff.

Mindestens folgende Voraussetzungen sind dabei im Sinne wissenschaftlicher Definition in ihren gegenseitigen Bezügen und in der variablen Abhängigkeiten präzise zu bestimmen:

Prämissen - Skala für Standard - Programme

1. Nicht ausschliesslich behavioristisch orientierte Lern-Gedächtnis- und Verhaltensforschung (unter Einschluss solcher des kognitiven Lernens
2. sprachtheoretisch wie einzel- linguistische Fakten - und Datenbasis (einschliesslich des kontrastiven Aspekts)
steht für: Kommunikationsmodell (etwa das Organonmodell v. K. Bühler)
Analyse, Definition und Substrukturierung des Programmgebiets

3. funktionale Gesamtstrategie
steht für: Lernziel - Taxonomie (pädagogisches, methodisch-didaktisches Vorgehen)
Wahl des (der) Programmtyps (-en)
Entwurf, Gliederung, Hierarchie bzw. Zuordnung der Lernschritte
Operatives Inventarisieren, z.B. Verstärker (z.B. als Stimulus, Response, Einsatz von Distraktoren)
4. Medientechnologische Analyse: Wahl des Labor-Typs, Medienverband
5. Konzept der Integrierung in den Kontaktunterricht.

Die Relevanz solcher Voraussetzungen könnte überprüft werden nach wiederholten Einzätzen anhand des Validitäts - und des Reliabilitätskoeffizienten, gestützt auf die Daten der empirischen Versuchspraxis. Ein aufwendiges und manchem wird scheinen: vollkommen überflüssiges Verfahren! Der Hauteinwand wird sein, dass wer das alles vor dem Programmieren zu beachten hätte, dem dürfte schwerlich Zeit zum Programmieren übrig bleibt. Soll das schwierige und verantwortungsbeladene Geschäft des Programmierens also auch weiterhin unverbindlichen, nämlich privaten Massstäben überlassen bleiben? Oder dem Markt?

In der Tat war nicht daran gedacht, dass von sofort ab jedes neu entstehende Programm mit einer solchen Inhaltserklärung zu umschreiben sei. Aber zumindest mit einer ausreichenden Serie sollte nach der oben skizzierten Methode (so sehr sie noch der Verbesserung bedarf) verfahren werden, nämlich solange, bis ^{die/} damit erzielten Resultate in ein System zur "Klassifizierung und Katalogisierung von Sprachlaborprogrammen" integriert werden können. Die Erstellung eines solchen Schemas zur Bewertung und Einordnung von Sprachlaborprogrammen stellt ja eine der vordringlichsten Aufgaben des im Aufbau befindlichen Sprachen - bzw. Sprachlaborzentrums dar. Die Grundforderung des Zentrums sollte daher - wenigstens am Anfang - lauten: keine Programme mehr ohne Programmatik. Dadurch erst könnte konditionierend auf die Entwicklung neuen Materials gewirkt werden. Die angedeutete Prämissen-Skala beachtet ohnehin nur Voraussetzungen, mit denen sich ohnehin jeder Programmierer während seiner Produktion - und dann leider oft nur intuitiv - auseinandersetzen hat. Hier könnte das KKOK als erstes aller vergleichbaren Einrichtungen zu einem Standard der Sprachprogrammierung beitragen, der wenigstens über einen gewissen Zeitraum hinweg seine Gültigkeit behält.

VARIA

Kiitokset lukijalle, avustajalle, vastaajalle, soittajalle menneestä vuodesta. Kuluvana vuonna "Varia" tullee olemaan yhtä kirjava kuin viime vuonnakin. Salonkikelpoisen tilantäyttövitsin löytäminen tuottaa edelleen vaikeuksia. Salonkikelvottomia on toimituksen harmiksi ehdotettu useita.

+++++

"Suositus kielistudio-ohjelmien luokitus- ja kortistointijärjestelmäksi" on ollut joulukuun ja tammikuun riepotelletavana kielistudioissa. Olemme joutuneet vastaamaan muutamaan asiaa koskevaan kyselyyn, mikä on osittain osoituksena siitä, että suositus kaipaisi vielä selvennyksiä. Näitä tullaan tekemään maaliskuun aikana, minkä jälkeen suositus tullaan todennäköisesti liittämään Kielikeskuksen julkaisusarjaan.

+++++

Helmikuun aikana ehtii jakeluun työryhmän Roland Freihoff - Sauli Takala selvitys "Kielenkäyttötilanteiden erittelyyn perustuva kielinopetuksen tavoitekuvausjärjestelmä" (188s.) Kyseisestä kielitaidon opetuksen tavoitekartoitustyötä on selostettu jo viime vuoden "Kielikeskusuutisissa". Tätä kirjoitettaessa ei Kielikeskuksen johdosta ole vielä siunannut lopullista tavoitteiden kartoituksessa käytettävää toteuttamistapaa, joten palaamme asiaan myöhemmin.

+++++

Syksyllä suoritettiin alustava kysely, millä haluttiin ennakoilmoittautumiset kielistudioamanuenssien ja kielistudio-opetusta antavien opettajien koulutustilaisuutta varten. Samalla tiedusteltiin sopivinta ajankohtaa kurssin pitoa varten. Kävi selville, että 13.5. alkava viikko sopii osanottajille parhaiten. Ohjelmaa on suunniteltu niin, että osanottajat matkustaisivat Jyväskylään maanantaiaamuna ja kurssi loppuisi torstaina, mikä olisi myös paluupäivä.

Kyseisen kurssin tarpeellisuus kävi selville viime syksynä pidetyillä Tampereen neuvottelupäivillä. (Vrt. "Kielikeskusuutisia" n:o 3/1973 s. 16)

Lisäilmoittautumisia otetaan edelleen vastaan. Ennakoilmoittautuneita kehoitamme vähitellen ~~huolehtimaan~~ huolehtimaan osanottonsa rahoituksesta korkeakoulunsa varoista (matkat, päivärahat, majoitus).

Kurssista lähetetään tarkempaa tietoa suoraan kielistudioille helmikuun aikana.

+++++

Sarjaan "Kielikeskusmateriaalia 2/1973" (English Reading Comprehension) tehdään parhaillaan tekstien äänitteitä. Samoin työn alla ovat ruotsin kielen kielistudio-ohjelmien korjatut versiot (työryhmä V. Mäkelä - I. Nyström - T. Piippo).

+++++

"Kielikeskusmateriaalia 2/1973" laajenee, niin että se paremmin vastaisi lääketieteen ja sovelletun luonnontieteen englannin luetun ymmärtämisen opetuksen vaatimuksia. Laajennustyötä suorittaa Jyväskylässä Eva May, joka oli laatimassa alkuperäistäkin materiaalia.

+++++

Maija-Hellikki Aaltion oppikirjaan "Finnish for Foreigners" I on ilmestynyt harjoituskirja "Oral Drills" ääninauhoinen (Otava Oy).

+++++

"KIELIKESKUSUUTISET" - "LANGUAGE CENTRE NEWS"

Viime vuoden puolella julkaisivat Korkeakoulujen kielistudio-opetuksen kehittämisprojekti ja Korkeakoulujen kieltenopetuspalvelun suunnitteluprojekti kolme numeroa "Kielikeskusuutisia".

Kielikeskuksen aloitettua toimintansa vuoden alussa jatkuu "Kielikeskusuutisten" ilmestyminen. Kiitämme kielistudioyhdysmiehiä viime vuoden lehtisten korkeakoulukohtaisesta jakelusta. Suunnitelmien mukaan lehtisiä ilmestyy kahdeksan kappaletta vuodessa. Lehtisen jakelu tulee kuitenkin muuttumaan: lähetämme sen tulevaisuudessa suoraan korkeakoulujen kielten laitoksille sekä suomen, fonetiikan, kasvatustieteiden, yleisen kielitieteen laitoksille ynnä kielistudioille. Kielten opetuspalvelun tavoittaminen tuottanee edelleen hankaluuksia. Voimme vain toivoa, että ei-filologien kielitaidon opetuksesta huolehtivat ohjaavat lehdet oikeisiin osoitteisiin. Otamme mielellämme vastaan jakelua koskevia toivomuksia. Lehtisen painos on tällä hetkellä 700 kpl, mikä nousee tänä vuonna entisestä.

Ja lopuksi tärkein asia. Miksi koko "Kielikeskusuutiset"? Siksi, että kielikeskuksella olisi kanava, mitä pitkin tiedottaa kielitaidon opetuksen kanssa kamppaileville. Toiseksi tarjoaa "Kielikeskusuutiset" paikallisten laitosten jäsenille foorumin kielitaidon opetuksesta tai siihen liityvästä tutkimuksesta kirjoittamiseen. Kiitämme viimevuotisia avustajia ja toivomme runsasta jatkoa hyvälle alulle. "Varia" osasto on ollut tähän mennessä toimituksen käytössä. Mikään ei kuitenkaan estä lukijaa lähettämästä lyhyitä nootteja lukijoiden "Varioihin".

Last autumn the project teams engaged in setting up the Language Centre published three numbers of 'Language Centre News'. The Language Centre, established this year, will continue publication of this pamphlet.

'Language Centre News' is the Language Centre's channel of communication with those who endeavour to teach language skills. It is also intended as a forum for members of various university departments who might wish to write about language teaching or research. Letters to the editors will receive a warm welcome.

We would like to express our gratitude to last year's contributors and a hope for a continuation to this promising beginning.

Vastaava toimittaja / Managing Editor: Pirkko Lindqvist

Toimituskunta / Editorial Staff: Heikki Kokkonen
Timo Sikanen
Eija Rousu
Liisa Ruuska
Helena Kauppinen

Osoite / Address:

Kielikeskus / Language Centre
Jyväskylän yliopisto / University of Jyväskylä
SF-40100 JYVÄSKYLÄ 10
Finland

Puh. / Tel. 941-10920/242 Lindqvist, Rousu
/466 Kokkonen, Sikanen, Ruuska, Kauppinen